

§ 10

Lisäykset Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelmaan 1.8.2021 alkaen

HEL 2021-004871 T 12 00 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päätti hyväksyä Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman lisäykset 1.8.2021 alkaen seuraavasti:

Opetussuunnitelmaan lisätään

- 1) oppiaineet ja opintojaksot (liite 1, luku 7)
- 2) Helsingin kaupungin suomenkielisten lukioiden tuntijako ja erityistehtävöopintojen tuntijako (liite 2)
- 3) Helsingin kaupungin lukioiden kieliohjelma (liite 3).

Opetussuunnitelman liitteisiin lisätään

- 1) Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelma 2021 (liite 4).

Käsittely

Esittelijä muutti ehdotustaan siten, että päätösesityksen liitteisiin tehdään korjaus. Liitteeseen Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelma 2021 tehdään lukuun 1.3.1 Erityistehtävöopintojen tuntijako seuraavat korjaukset. Samat korjaukset tehdään myös esityksen liitteeseen Tuntijako.

Helsingin kuvataidelukion arkkitehtuuri ja tila -oppiaineen nimi muutetaan arkkitehtuuriksi. Arkkitehtuuri-oppiaineen laajuudeksi tulee 10 opintopistettä aiemman kahdeksan sijasta.

Lisäksi digi-oppiaineen nimi muutetaan digitaaliseksi viestinnäksi. Sen laajuudeksi tulee 10 opintopistettä aiemman 12 opintopisteen sijasta.

Muotoilu-oppiaineen laajuus muuttuu 12:sta 10 opintopisteeseen.

Helsingin kuvataidelukion erityistehtävöopintojen laajuus vähenee siis kokonaisuudessaan kahdella opintopisteellä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto hyväksyi esittelijän muutetun ehdotuksen.

Asian aikana kuultavana oli Harri Korhonen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja
Arja Kukkonen

Lisätiedot

Elli-Noora Lassy, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 35095
elli-noora.lassy(a)hel.fi
Harri Korhonen, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
harri.korhonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelma 2021_ Pöytäkirjan liite
- 2 Tuntijako_ Pöytäkirjan liite
- 3 Helsingin kaupungin lukioiden kieliohjelma
- 4 Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelma
- 5 Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelma 2021
- 6 Tuntijako

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää hyväksyä Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman lisäykset 1.8.2021 alkaen seuraavasti:

Opetussuunnitelmaan lisätään

- 1) oppiaineet ja opintojaksot (liite 1, luku 7)
- 2) Helsingin kaupungin suomenkielisten lukioiden tuntijako ja erityistehävöopintojen tuntijako (liite 2)
- 3) Helsingin kaupungin lukioiden kieliohjelma (liite 3).

Opetussuunnitelman liitteisiin lisätään

- 1) Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelma 2021 (liite 4).

Esittelijän perustelut

Oppiaineet ja opintojaksot Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelmassa

Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019. Lakiuudistuksen myötä Opetushallitus julkaisi marraskuussa 2019 nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen

18.05.2021

Asia/4

uudet opetussuunnitelman perusteet. Uusi opetussuunnitelma tulee voimaan 1.8.2021.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päätti hyväksyä Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman yhteisen osan kokouksessaan 9.6.2020 (suomenkielinen jaosto 9.6.2020, § 24). Opetussuunnitelmaan lisättäisiin nyt oppiaineet ja opintojaksot. Ne on aika-
taulullisesti laadittu yhteisen osan valmistumisen jälkeen.

Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman oppiaineet ja opintojaksot on laadittu yhdessä suomen- ja ruotsinkieliseen lukiokoulutukseen. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielinen jaosto käsittelee omalta osaltaan kokouksessaan 22.6.2021 päätösehdotuksen opetussuunnitelman lisäyksistä.

Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman oppiaineiden ja opintojaksojen laadinta

Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman oppiaineet ja opintojaksot on laadittu yhdessä suomenkielisten ja ruotsinkielisten lukioiden rehtoreiden, opettajien, opiskelijoiden ja opiskeluhuollon kanssa. Opiskelijoille laadittiin esimerkiksi syksyllä 2020 sähköinen kysely, jossa kysyttiin heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään oppiaineista. Tämän kyselyn tuloksia käytiin läpi aineryhmittäin.

Oppiaineita ja opintojaksoja kirjoitettiin 15 työryhmässä toukokuusta lokakuuhun 2020. Nämä työryhmät syventyivät oppiaineiden sisältöihin ja tavoitteisiin sekä oman oppiaineensa kautta laaja-alaiseen osaamiseen. Työryhmien työskentelyn tuloksena syntyivät oppiaineiden opintojaksot, joihin on kirjattu opintojaksoittain laaja-alainen osaaminen ja arviointi sekä mahdolliset kaupunkikohtaiset tarkennukset sisältöihin ja tavoitteisiin.

Keskeistä opetussuunnitelman oppiaineissa ja opintojaksoissa

Helsingin kaupunkistrategian (kaupunginvaltuusto 27.9.2017, 321 §) mukaisesti opetussuunnitelmatyön tavoitteena on ollut, että Helsinki on maailman vaikuttavin paikka oppia. Helsingin kaupungin lukioissa jokaiselle opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus kasvaa omaan potentiaaliinsa.

Helsingin kaupungin opetussuunnitelmatyössä keskeisiä teemoja ovat olleet

- hyvinvointi
- osallisuus
- yhdessä oppiminen

18.05.2021

Asia/4

- laaja-alainen osaaminen
- Hiilineutraali Helsinki 2035
- innostu ja onnistu.

Nämä teemat pohjautuvat opetussuunnitelman perusteisiin, kaupunkistrategiaan ja Helsingin opetussuunnitelmaprojektin tavoitteisiin. Työryhmät huomioivat teemat laatiessaan opintojaksoja, ja ne tulevat konkreettisesti näkyviin opintojaksojen tavoitteissa, sisällöissä ja laaja-alaisen osaamisen kuvauksissa. Työryhmissä oli mukana opiskeluhuollon edustaja, jonka tehtävänä oli tuoda opiskelijan hyvinvoinnin näkökulma työskentelyyn.

Esimerkkejä teemojen käsittelystä eri oppiaineiden opintojaksoissa:

Liikunnan Virkistystä liikunnasta -opintopakettiin on kirjoitettu sisällöille paikallinen tarkennus: "Helsingin kaupungin lukioissa kiinnitämme huomiota opiskelijoiden hyvinvointiin ja opintojen kuormittavuuteen."

Psykologian Toimiva ja oppiva ihminen -opintopakettiin on kirjoitettu paikallinen tarkennus: "Opiskelumenetelmissä hyödynnämme dialogia ja yhdessä oppimista käyttämällä koko Helsingin kaupunkia oppimisympäristönä."

Kemia ja minä -opintopakettiin laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin on kirjoitettu paikallinen tarkennus: "Helsingin kaupungin lukioille tarjoutuu runsaasti mahdollisuuksia hyödyntää pääkaupunkiseudun korkeakouluja, yrityksiä ja virastoja opintokäyntien tai virtuaalivierailujen avulla."

Maantieteen Maailma muutoksessa -opintopakettiin on kirjoitettu sisällöille paikallinen tarkennus: "Opintopaketo kytkeytyy läheisesti Hiilineutraali Helsinki -teemaan ja soveltuu toteutettavaksi osana Hiilineutraali Helsinki 2035 -teemaista opintopakettia."

Opintojaksojen laadinnassa huomioitiin myös muita opetussuunnitelman perusteista nousevia teemoja, kuten korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö sekä kansainvälisyys.

Opetussuunnitelman uudet rakenteet

Uuden opetussuunnitelman myötä lukioissa opiskellaan opintojaksoilla kurssien sijaan. Lukion oppimäärän laajuus on vähintään 150 opintopistettä aiemman 75 kurssin sijasta. Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman opintopaketit on johdettu opetussuunnitelman perusteissa kuvatuista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista moduuleista.

Pakolliset opintojaksot ovat perusteiden mukaisesti laajuudeltaan 1–3 opintopistettä ja valtakunnalliset valinnaiset kaksi opintopistettä. Lisäksi opetussuunnitelman perusteiden mukaisiin oppiaineisiin on lisätty kaupunkitasoinen valinnainen Projektiopintopaketti (laajuus kaksi opintopistettä) sekä kirjoitettaviin oppiaineisiin Kertausta abiturienteille -opintopaketti (laajuus 1–2 opintopistettä). Poikkeuksellisesti suomen kieli ja kirjallisuus - ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimääriin ei lisätty kertausopintopakettia, sillä näissä oppimäärissä abiturienteille suunnattu kertaus sisältyy valtakunnallisiin valinnaisiin opintopaketteihin.

Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelmassa on opintopaketteja muodostettu vain yhden oppiaineen moduuleista. Opintopaketteja laatiessa huomioitiin se, että ne sopivat lukioarkeen ja niiden laajuus on kohtuullinen. Opintopakettien on tästä syystä muodostettu niin, että ne sopivat kurssitarjontimeen ja varmistavat opiskelijan hyvinvoinnin.

Lukioiden on mahdollista muodostaa oppiainerajat ylittäviä opintopaketteja yhdistelemällä eri aineiden opintopaketteja. Kaupungin opetussuunnitelman mukaisesti lukiot muodostavat yhden lukiotasoisesta oppiainerajasta ylittävän opintopaketin, jonka teema on Hiilineutraali Helsinki 2035. Tämä opintopaketti koostuu eri oppiaineiden, muun muassa luonnontieteiden, pakollisista ja mahdollisista valinnaisista opintopaketteista. Se on suunnattu ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Opintopaketin sisältö täsmennetään lukuvuosittain lukioiden lukuvuosisuunnitelmassa. Hiilineutraali Helsinki -opintopaketin avulla vahvistetaan ilmastomuutoksen hillintätoimien ja kiertotalouden osaamista opetussuunnitelmassa ja lukiokoulutuksessa. Tämä on yksi Helsingin kaupungin Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpiteistä (kaupunginhallitus 10.12.2018, § 809).

Lukion opetussuunnitelman perusteissa painottuu lukiokoulutuksen yhteistyö erityisesti korkeakoulujen kanssa. Opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2019) mukaan opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä hyödyntämällä muiden oppilaitosten ja korkeakoulujen opetustarjontaa. Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelmassa tähän on vastattu muun muassa laatimalla oppiaine nimeltä Muissa oppilaitoksissa suoritettavat opinnot. Oppiaine on kaupunkitasoinen valinnainen oppiaine, johon tunnustetaan ja tunnustetaan muissa oppilaitoksissa suoritettuja opintoihin, joita ei voi sijoittaa muihin oppiaineisiin. Oppiaineeseen voidaan sijoittaa esimerkiksi korkeakouluissa, ammatillisessa koulutuksessa, vaihto-oppilaitoksena tai vapaassa sivistystyössä tehtyjä opintoihin. Opiskelijoiden muualla hankkimaa osaamista tehdään tällä tavalla näkyväksi.

Opintopakettien arviointi

Opetussuunnitelman opintojaksoihin on kirjoitettu työryhmien tekemän arviointitarkennuksen lisäksi kaupungin yhteinen tarkennus:

”Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.”

Kaupungin yhteisen tarkennuksen tavoite on yhdenmukaistaa arviointikäytänteitä eri oppiaineissa.

Laaja-alainen osaaminen opintojaksoissa

Opetussuunnitelman keskeinen uudistus ovat laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Lukio-koulutuksessa yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonlakohtaisesta osaamisesta. Laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää sitä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne ovat hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opetussuunnitelman kaikissa oppiaineissa ja opintojaksoissa määritellään, kuinka laaja-alainen osaaminen niissä toteutuu. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson arviointia.

Opetussuunnitelmassa on määritelty valtakunnallinen valinnainen oppiaine nimeltään Temaattiset opinnot, jonka tavoite on kehittää laaja-alaista osaamista. Helsingin lukiokoulutuksessa tämä oppiaine sisältää Aktiivipolku-opinnot. Aktiivipolku-opintoja opiskelija voi suorittaa esimerkiksi osallistumalla lukion projektiin tai tapahtuman järjestelyihin, toimimalla lukion tutorina, tekemällä vapaaehtoistyötä tai osallistumalla lukiossa tai sen ulkopuolella hallitus- tai työryhmätoimintaan. Opintojen tavoitteena on, että opiskelija toimii aktiivisena vaikuttajana ja saa valmiuksia tulevaisuuden työelämässä toimimiselle.

Oppiaineet ja opintojaksot tarkasteltavissa esityksen liitteissä ja verkossa

Opetussuunnitelman oppiaineet ja opintojaksot löytyvät liitteestä (liite 1) luvusta 7 alkaen sivulta 66. Se on luettavissa myös verkossa osoitteessa <https://bit.ly/33cRhS5> kohdasta Oppiaineet.

Tuntijako, kieliohjelma ja ohjaussuunnitelma osana opetussuunnitelmaa

Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 (Opetushallitus 2019) mukaan paikallinen opetussuunnitelma sisältää koulutuksen järjestäjän hyväksymän lukion tuntijaon, lukion kieliohjelman sekä ohjaussuunnitelman.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päätti hyväksyä Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelman yhteisen osan kokouksessaan 9.6.2020 (suomenkielinen jaosto 9.6.2020, § 24). Tähän opetussuunnitelmaan lisättäisiin tuntijako, lukioiden kieliohjelma ja ohjaussuunnitelma vasta nyt, sillä ne on aikataulullisesti käsitelty oppiaineiden ja opintojaksojen työstämisen yhteydessä.

Tuntijako

Helsingin kaupungin suomenkielisten lukioiden tuntijakoon merkitään oppiaineittain tai oppiaineryhmittäin tarjottavien opintojen laajuudet opintopisteinä. Valtakunnallisten pakollisten opintojen sekä valtakunnallisten valinnaisten opintojen laajuudet perustuvat Valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018), jonka liitteessä 1 on määritelty nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot.

Lukioiden yhteiset opinnot opintopisteinä käsittävät kaupunkitasoiset valinnaiset opintojaksot. Näitä ovat opetussuunnitelman perusteiden mukaisissa oppiaineissa Projektiopintojakso (laajuus kaksi opintopistettä) sekä kirjoitettavissa oppiaineissa Kertausta abiturienteille - opintojakso (laajuus 1 - 2 opintopistettä). Kertausta abiturienteille - opintojaksoa ei tarjota poikkeuksellisesti suomen kieli ja kirjallisuus - sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärissä, sillä abiturienteille suunnattu kertaus sisältyy näissä oppimäärissä valtakunnallisiin valinnaisiin opintojaksoihin.

Lisäksi opetussuunnitelmaan lisätään tuntijakotaulukko, joka kuvaa Helsingin kaupungin erityistehtävän saaneiden lukioiden tehtävän mukaisia opintoja ja niiden laajuutta. Erityisen tehtävän mukaiset opinnot ovat koulukohtaisia valinnaisia opintoja lukuun ottamatta Helsingin luonnontiedelukiota, jossa luonnontiedepainotteisen opetuksen vuoksi opinnot voivat olla myös valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Helsingin kaupungin lukioiden erityiset koulutustehtävät perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen (OKM/43/530/2017).

Kieliohjelma

Helsingin kaupungin suomenkielisten lukioiden kieliohjelmassa kuvataan, mitä eri kieliä Helsingin kaupungin lukioissa voi opiskella eri oppimäärinä. Valtakunnallisiin pakollisiin opintoihin kuuluvat toisen koti-

18.05.2021

Asia/4

maisen kielen ja yhden vieraan kielen opintojaksot. Näistä toista opiskellaan A-oppimääränä ja toista B1-oppimääränä. A-oppimäärän opintoihin kuuluu kuusi pakollista opintojaksoa ja B1-oppimäärään viisi pakollista opintojaksoa. Näiden lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus opiskella vieraita kieliä B2- ja B3-oppimäärinä sekä useampaa A-oppimäärän kieltä valinnaisina opintoina.

Suomenkielisten lukioiden kieliohjelman muodostamisessa on huomioitu Helsingin kaupungin suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelma ja eri kielten opinpolut jatkuvat lukioon siirryttäessä. Perusopetuksessa alkaneena A-oppimääränä ja B2-oppimääränä Helsingin lukioissa voi opiskella seitsemää eri kieltä ja lukiossa alkavana B3-oppimääränä 11 eri kieltä. Toisen kotimaisen kielen opintoja voi suorittaa A-, B1- ja B3-oppimääränä. Uuden kieliohjelman myötä Helsingin kaupungin lukioiden kielivalikoima kasvaa ja vastaa näin ollen Helsingin kaupunkistrategian mukaiseen tavoitteeseen kasvattaa helsinkiläisten kielitaitoa. Kieliohjelman uusia kieliä ovat viro, unkari ja korea.

Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelma 2021

Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelmassa kuvataan kaupungin lukioiden ohjauksen yhteiset suuntaviivat. Ohjaussuunnitelma täydentää opetussuunnitelman ohjausta käsittelevää lukua. Lukiot tarkentavat kaupunkitasoista ohjaussuunnitelmaansa lukiokohtaisissa ohjaussuunnitelmissaan. Ohjaustoiminnan konkreettiset käytänteet suunnitellaan ja arvioidaan lukioiden toimintasuunnitelmissa ja -kertomuksissa.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2019) mukaan ohjaussuunnitelmassa kuvataan ohjauksen keskeiset käsitteet, tehtävät ja tavoitteet, ohjauksen järjestäminen sekä ohjauksen toimijat ja työnjako. Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan ohjaussuunnitelmassa tulee kuvata myös ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat, ohjaus siirtymävaiheissa sekä yhteistyö oppilaitosten ulkopuolisten tahojen kanssa. Lisäksi ohjaussuunnitelmassa kuvataan ohjaustoiminnan arviointi.

Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelmassa ohjaus nähdään koko oppilaitoksen yhteisenä työnä koko lukio ohjaa -periaatteen mukaisesti. Ohjaus on tavoitteellisesti johdettua koko lukion yhteistä työtä, jossa eri toimijoiden välinen vuorovaikutus ja yhteistyö korostuvat. Ohjaustoiminta kuvataan ohjaussuunnitelmaan ohjauksen jatkumona, joka alkaa jo ennen lukio-opintoja ja jatkuu valmistumisen jälkeiseen aikaan asti.

Lisäyksiä voi tarkastella esityksen liitteistä ja verkossa

Opetussuunnitelmaan lisättävät tuntijako ja kieliohjelma löytyvät esityksen liitteenä (liite 1) olevan opetussuunnitelman luvuista 1.3 ja 1.4. Ohjaussuunnitelma löytyy opetussuunnitelman luvusta 8 kohdasta 8.6. Ne löytyvät myös erillisinä tiedostoina esityksen liitteistä (liitteet 2, 3 ja 4). Opetussuunnitelma on luettavissa myös verkossa osoitteessa <https://bit.ly/33cRhS5>.

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön 15 luvun 2 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päättää tai hyväksyy oman kieliryhmänsä osalta perusteet ja rajat, joiden mukaan viranhaltija päättää kaupunkitasoisten opetussuunnitelmien ja muiden opetuksen järjestämiseen liittyvien suunnitelmien hyväksymisestä.

Esittelijä

lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja
Arja Kukkonen

Lisätiedot

Elli-Noora Lassy, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 35095
[elli-noora.lassy\(a\)hel.fi](mailto:elli-noora.lassy(a)hel.fi)
Harri Korhonen, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
[harri.korhonen\(a\)hel.fi](mailto:harri.korhonen(a)hel.fi)

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelma 2021
- 2 Tuntijako
- 3 Helsingin kaupungin lukioiden kieliohjelma
- 4 Helsingin kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelma

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tiedoksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala